

40 krajc. in še dražji, in še dobiti ga ni bilo. Kar ga je bilo v pešeno zemljo sajeniga in ob suhim spravljeniga, se práv dobro derži in ne gnjije več. Namesti krompirja so jeli korenje (gelbe Rüben) sejati, kar popred niso — in večidel se jim je dobro obneslo, takó de me jih je več semena prosilo, ga v ječmen, to je, z ječmenam sejati, in si takó, kér pri meni ajde ne sejejo, vender dva pridelka pridobiti. Tudi jesénskiga sadja, jabelk in hrušek, je bila malo. Zima se je 20. grudna začela s snegam in burjo, de se ne more iz hiš in — Bog hotel de ne — se bo od nesréc šlišalo tù in tam. Bolezni posebne lani ni bilo, le od kóz se šliši pri ljudéh, ki jih niso stavljenih imeli. Glejte, kmetje! zopet veliko dobroto cepljenja kozíc. — Vaša velike hvale vredna pratika je tudi našim kmetam zlo všeč, kér vaš jezik dobro uméjo in govore sploh kot vi. Z Bogam!

Z. *)

Lesena skleda. **)

Pravlica.

Izročil je prilétni oče svojimu sinu vse pohišstvo in celo premoženje, de bi na stare dni brez skerbi v miru in pokoji živel. Ali zmotil se je sivi starček! Nehvaležni sin, kakor se navadno po svetu godí, je dobrote stariga očeta s hudimi deli vračeval. Dokler je sivčik namreč še toliko moči imel, de je sina in sinaho (zetinjo) pri delu podpiral in jima pomagal, so se še nekakošno zastopili; ko je pa mož od dné do dné starši, in s starostjo slabši prihajal, sta ga jela mlajši dva pisano gledati, ter sta želela, de bi se ga skorej znebila. Sosebno težko sta ga tudi zravín sebe pri mizi gledala; gnjusilo se jima je, kér so starčku zavolj starosti vse redke jedila z žlice na mizo pljuskale; stare léta so mu namreč slabost prinesle, de so se mu roké tresle, — in kmalo je imel jediše ali mizo v kotu hiše za pečjó, kjer je samši jedila vžívat, ktere mu je nehvaležna sinaha v végasti skledici pičle nosila. To je starimu očetu težko djalo, in marsiktero solzico je na skrivnim pretočil; ali vender ni ne godernjal, ne sinu nehvaležnosti očital; udal se je v božjo voljo in mirno je terpel táko naključbo. Primeri se pa, de enkrat starčku o poldne skleda z rók uide, na tla pade in se ubije. Zétinja slišati ropot priteče in čepinje sterte skleda viditi po tléh ležati, jéze lica spremeni, se togotí, na vse gerlo vpije, in ozmerja stariga, namesti de bi sivi glavi in slabim rokam prizanesla. „Sčasama — pravi togôtna — bo starec še vso posodo pobil, in denar ne pada z nebés, de bi vsaki dan iz nove skleda jedel“, — potoži jezebleda krivico svojimu možu, in večerjo je starimu očetu že prinesla — v leseni skledi. — V serce je to siviga možá zabolélo; na glas se je začel jokati ter je sinu nehvaležnost očital. „Sin! — je djál — sin! ali takó vračuješ starimu očetu dobrote, ki sim jih s toliko trudem za te pridobil? Je to zahvala ljubezni moje do tebe? Se ti ne smilijo svojiga stariga očeta sivi lasjé, pleša glava, vele lica, suhe roke? Si mar pozabil, kakó je Bog v četerti zapovedi otroke, ki svoje starše ne spoštujejo, ojstró kaznovati obljubil? Sin, sin!“ — Ali vse to svarjenje terdo-

*) Naročivni denar za 8 iztisov Novíc smo prejeli, ravno tako tudi 5 gold. za obertniško družbo. Naročila na sv. pismo smo izročili gosp. Blazniku; naznanjene somnje pa smo vpisali somnjem prihodnje pratike — in tako je vse lepo poravnano. Vredništvo.

**) Pričijočo pravlico podamo po obljubi braveam iz dnevpisa Valjavcoviga, kteriga so nam gosp. profesor Martinak prebirati dali. Z velikim veseljem smo ga dvakrat prebrali in v njem toliko lepiga našli, de želimo, de bi gosp. Martinak od svojih učencov več tacih dnevpisov dobivali. Častiti gosp. Martinak imajo namreč posnemanja vredno navadé, de svojim učencam po dokončani peti šoli o velicih šolskih praznikih dnevník pisati ukažejo, naj si bodi v latinskim, nemškim ali slovenskim jeziku, v prozi ali v pesmih, kakor kdo hoče in more. Vredništvo.

serčniga sinú ni ganilo, ni porajtal očetovih solz, ni se usmilil sive glave svojiga očeta — v samšnim kótu izbe je tudi zanaorej dobival sivčik v leseni skledi svoje pičle, na pol neslane jedila. — Kar se enkrat nakloni, de je nehvaležni sin svojiga otroka, dete kakih osem let staro, vprašal: kaj de, igrajoč s treskami in diljcamí, misli narediti, in de je dete odgovorilo: „kaj družiga, ko majhno koritice, iz kteriga hočem vam, ata! ko bote tako stari, kakor so moj stari oče tamkej za pečjó (s perstam na-nj pokazaje) jesti dajati“. — Te besedice so sercé nehvaležnika takó presunile, de je svojo nehvaležnost spoznal, se milo zjokal in stariga očeta klečé za zamero in za odpušanje prosil. Odslé je starček noter do smerti pri eni mizi s sinam in sinaho vred jedel in lesene skleda ni bilo več viditi. M. Valjavec.

Pregled *)

prejemnikov kmetijskih in rokodelskih Novíc v pretečenim létu 1847.

Veselo nam serce gane imenik naših Novíc pretečeniga léta, kazaje nam število in imena vsih prejemnikov. Mali serpan 1843 je nam to lepo in toliko zaželjeno sadiko slovenšine nar prvič pokazal. Če se ozremo na prvi in pa na zadnji tečaj, vidimo med obema kar lep napredik. V začetku še mladika, res de iz zdraviga rodovitniga semena zrašena, lepo zelena, zdravih koreninic, čverstih vejic in popkov polna, pa vender še v strahu: ali bodo nje serkajoče koreninice po vsih stranéh rahlo rodovitno perst našle, ali pa nektere od njih v suhi pesek ali v terdo skalovje zlezle in poginile — ali bodo Slovenci tó njim v toliko korist zasajeno mladiko skerbno gnojili, okopavali, zalivali, ali pa jo bodo, za sitno persiljenko deržavši, v nemar pustili, de bo le od nekoliko malo slavljudih napičlo oskerbljena, medlo rastla in morde kmalo vsahnila? Zdaj pa že dobro vkoreninjeno čversto drevó z lepim ravnim deblicam in košato oberšo, obilo dušeciga cvetja, obilo prijetniga sadú nam delí! V štirih létih se je zgodilo kar so slavljudi domorodci čez petdeset lét brezupljivo pričakovali. Novíce so tisto v sercih Slovincov pod perhalco tiho ležečo iskrico uma in brihtnosti nanaglama zbudile; zbudile so ljubezin do slovenšine, do zložnosti, do terdnovoljniga posnemanja izgledov sosednjih bratov, do izobraženja in napredovanja v kmetovanji, v rokodelstvu, obertni in v koristnih vednostih. Glejte, kakó ljubeznjivo so sprejeli vsi stanovi naše neprečelnjive Novíce, in kakó zložno so jih podpirali!

Bilo je prejemnikov v pretečenim létu tavžent pet sto dvajset in dva, ki so jih prejemale po tih stanovih:

Cesarskiga rodú 1, vikši duhovšine 31, fajmoštrov, vikarjev, kuratov in kaplanov 596, drugih duhovnov 34, cerkovnikov 9, samostanov in menihov 28, učencov, vikših in srednjih učiliš 48, učilnic na deželi 55, učencov vikših in manjših šol 80, kantonskih komisarjev in uradnikov 14, drugih cesarskih služabnikov 67, grajšakov in njih oskerbnikov 68, posestnikov in kmetovavcov 230, obertnikov in rokodelcov 94, kupcov in štacunarjev 47, vrednikov časopisov, in drugih učenih, ki niso v službi 22, bukvarišč in tovaršij branja (kazin) 11, kmetijskih družb in drugih naprav 12, kavarnic 6, cesarskih poš 18, ne imenovaniga stanú 51.

Ali ni to vsim Slovincam práv vesel pregled? In ne bo še le pri tem ostalo ne; nadjamo se, de se bo naše lepo drevesce še dosti bolj vkoreninilo, še krep-

*) Ta sostavek smo prejéli za Novíce iz Tersta od častitiga gospoda, ki nam po osébi niso znani in ki nas za toliko bolj veselí, kér ne pride od kakiga dobrovoljniga prijatla, ki — kakor je tó že na svetu navada — včasih kakošno reč le zavoljo stariga znanja ali prijateljske zaveze hvali. Priporočilo gosp. C—rja je tedej slobodna beseda iskreniga rodoljuba. Vredništvo.

kejši deblo dobilo in svojo gosto oberšo na dalječ razširilo. Zató, in le samo zató perstavimo še neke vošila za pomnoženje naročnikov in bravcov naših Novíc. Zdi se nam, de bi v ta namen še pri sledečih stanovih nekoliko več okopavanja, več zalivanja, več ljubezniviga oskerbljenja našiga drevca treba bilo.

1.) Častita duhovšina, v oskerbljenje duš postavljena, se je v naročnji Novíc od začetka do zdaj nar bolj obnesla. Skoraj šest sto natisov, prejetih v pretečnim létu, je res lepo število. Pa če se ozremo na število far, vikarij in podfar v celi okoljšini, kjer naše Novíce za domače imajo, in na množico duhovšine pri njih postavljene, se nam to število prejetih natisov vunder še premajhno zdi. Nobene bukve, nobeno branje tolikanj k omikanju našiga slovenskiga jezika ne pripomore, kakor Novíce. Sej so se brale že popred mnoge pridige, bralo se je dokaj družiga slovenskiga pisanja, pa kakó je bilo takrat, kakó pa je zdaj! Novíce so še le do živiga unele in uterdile ljubezin do čiste slovensine, Novíce, ki nam v kratkih prijetnih sestavkih od vsih v človeško življenje segajočih reči, od mnogih vednost pišejo, ki nam v čisto omikanim jeziku takó razumljivo in do živiga govoré! Ni ga stanú, ki bi po svojim poklicu in po priložnostih njemu odpertih v omikanji samolastniga in ljudskiga jezika — pa tudi v podučnji, v razjasnjenji ljudstva toliko opraviti zamogel, kakor duhovski stan. Zató, kakor pohvaljeni kmetovavec iz Komna v vsaki vasi saj ene Novíce, tudi mi ene Novíce v rokah vsaciga, pa clo vsaciga v oskerbljenji duš stoječiga duhovnika želimo.

2.) Kantonski komisarji in uradniki so prejimali štirnajst natisov. To je pač malo malo. Pa ne bo pri tem ostalo ne. Obloženi so ti gospodje, res de z dokaj opravili, beliti si morajo glavo in neutrudno delati v oskerbljenji svojih dolžnost. Pa tudi so prepričani, de jim je, kot izpeljavajočim gosposkam Vladarstva, tudi izročeno osrečenje ljudstva, de pa to osrečenje se ne opravi tolikanj z oznanovanjem suhe besede postav, kakor marveč z prijaznim razumljivim pogovorom, z lepim podukam in živim izgledam, in de vse to opravljati, je treba materni jezik ljudstva si usvojiti in s časopisam v izobraženje ljudstva namenjenim dobro soznaniti se. Torej se nadjamo, de v tléh tega stanú se bodo koreninice naše zale sadike še dosti bolj razprostile.

3.) Za grajšake ali njih oskerbnike je bilo natisov osem in šestdeset. Beremo med prejelniki tega stanú iména visokorojenih gospodov in posestnikov lepih in velikih grajšin, posestnikov srednjih in majhnih grajšin pa clo malo. Če pa pomislimo, de jih je v marsikterim okraji toliko grajšin, de se lahko od grada do grada z znamenjem pomenijo; če pomislimo de polje mnogih grajšin še dolgo takó obdelano, takó ogospodarjeno ni, de bi posestniki podukov v kmetijstvu lahko pogrešali; de ravno grajšaki prostiga kmetovavca ne le z besedami in poduki, temuč z živim izgledam razjasnjevati zamorejo; de poboljšanje kmetije podložniga kmeta tudi grajšakam v korist pride, kér kmet s pomnoženim perdelkam grajske dohodke lože in brez soldatov in rubežen opravlja; če pomislimo, de Novíce ravno v tem stanú, od kteriga bi se bilo poleg duhovšine narveč za blagostanje domovine nadjati, so do zdaj takó malo bravcov našle, se nam vunder milo zdi!

4.) Kaj čmo pa govoriti od učilnic in učiteljev na deželi? Rečemo le tole, de med pet in petdesetmi natisi, in med tem, kar je v lanjskih in tudi poprejšnjih Novicah od pomnoženja učilnic, od neutrudljiviga prizadevanja izobraženih učiteljev, od bistrih za učenje in vse dobro perpravnih glavie mladosti pisano bilo, nič kaj prave primere ne najdemo. Izgovoriti pa moramo učilnice

s pičlim premoženjem, učitelje pa z njih pičlo plačo, in nadjamo se, de si bodo šolske soseske čedalje več prizadevale, to malo denarjev, kar en natis Novíc na léto veljá, omisliti, de bo za naprej vsaka učilnica na deželi svoje Novíce imela.

5.) Še nekoliko besed, vam posestnikom in kmetovavcam! Veselimo se zaslediti, de so Novíce že tudi v kraje zašle, kér je še zlo zlo tēma, in upamo, de bo tudi v tistih krajih zora brihtnosti in napredovanja v kmetijstvu, v rokodelstvu, v mnogih natorskih vednostih kmalo zasijala. Vi posestniki in kmetovavci! ste za duhovšino nar več natisov Novíc prejimali: dve sto in trideset je lepo razveseljivo število. Pa vender ga želimo še dosti bolj pomnoženiga viditi. Sej jih je v okoljšini naših Novíc nar manj desetkrat toliko premožnih kmetovavcov, kateri se v obširu svojih kmetij, v umnosti in brihtnosti, in že tudi v oskerbljenji svojiga polja od drugih razločijo. Ne mudite se v naročnji Novíc, kateri jih še nimate, dajajte lepe očitne izgledé svojim manjšim in manj razumnim sosedam, kateri jih bodo nar raji od vas posnemali. Takó boste spolnili tó, kar so vam priporočili v svojim predgovoru častiti pisavec neprecenljive, spomina večne hvaležnosti vredne kmetijske kemije!

V Terstu mesca prosenca 1848. J. C—r.

Cesarsko poslavljenje.

V dopisu gosp. Drja. Pejakovića, vredništvu Novíc iz Beča (Dunaja) 13. dan tega mesca poslanim, beremo veselo novico, de Njih veličanstvo, naš presvitli Cesar Ferdinand, ki so lani „pervence“ gosp. P. Preradovića in pa „zemljovid“ gosp. D. Seljana v svojo lastno knjižnico vzeli in jima za te dela „zlati svetinji za učene“ podariti blagovolili, so zopet svojo očetovsko ljubezin do slovanskiga naroda v tem pokazali, de so sledeče 4 dela gosp. Vuka Karadžića, za serbski jezik in slovstvo nar bolj zasluženiga možá, namreč „poslovice“, „serbske narodne pesme“, „o serbskom jeziku i pravopisu“, in „novi zavjet“ v svojo knjižnico vzeli in mu drag brilantski perstan podarili. Perstan je že sam na sebi visoke cene (okoli 1200 goldinarjev), v veličini dvajsetice ima v sredi velik drag kamen (rubín) v velikosti manjšiga golobjiga jajca, na njem slavno čerko F v brilantih, in okoli njega 10 brilantov, grahove velikosti. Neprecenljivo ceno pa dobi tak dar iz rok presvitliga Cesarja, in nam je očitni dokaz, kakó visoko spoštujejo milostljivi Oče Ferdinand tudi občekoristno prizadevanje slovanskiga naroda.

Odpovéd.

V poslednjim listu dano oznanilo, de se bojo konji za vojaško vožnjo v Selih kupovali, je preklicano.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	22. Prosenca.		17. Prosenca.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	27	2	34
1 » » banaške	2	30	2	40
1 » Turšice.....	1	37	1	52
1 » Sorsice.....	—	—	2	15
1 » Rēži.....	—	—	2	1
1 » Ječmena.....	1	45	1	46
1 » Prosa.....	1	49	1	50
1 » Ajde.....	1	34	1	27
1 » Ovsa.....	1	—	1	4

Cena prešičev na somnji v Krajnji:
Prešiči po 8, 7, in 6 krajc. funt. — Spéh po 20 in 22 gold. cēt.